

Nr B 3

Utlåtande i anledning av väckta motioner om viss ändring av förordningen om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Andra lagutskottet har till behandling förehäft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr B 70 i första kammaren av herr *Sve-ningsson* samt nr B 78 i andra kammaren av herr *Magnusson* i Borås och fröken *Wetterström*.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts,

»1) att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till ändrad lydelse av bilaga till förordningen den 14 december 1956 (nr 630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor

Antal ersättnings-dagar per medlem	Daghjälpsbi-dragets storlek i % av hela bidragsunder-laget enl. 3 § vid olika antal ersättn.dgr pr medlem	Antal ersättnings-dagar per medlem	Daghjälpsbi-dragets storlek i % av hela bidragsunder-laget enl. 3 § vid olika antal ersättn.dgr per medlem	Antal ersättnings-dagar per medlem	Daghjälpsbi-dragets storlek i % av hela bidragsunder-laget enl. 3 § vid olika antal ersättn.dgr per medlem
0—3	0,0	6	15,1	17	35,0
3,25	1,5	7	18,7	18	35,6
3,50	3,0	8	21,7	19	36,1
3,75	4,4	9	24,3	20	37,5
4	5,9	10	26,5	21	43,5
4,25	7,2	11	28,4	22	48,5
4,50	8,4	12	30,0	23	53,5
4,75	9,7	13	31,3	24	58,5
5	10,8	14	32,5	25	63,5
5,25	12,0	15	33,5	26	68,5
5,50	13,0	16	34,3	27 o. däröver	75,0

Särskilda bestämmelser — — — sker avrundningen uppåt.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

2) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an- hålla, att Kungl. Maj:t måtte företaga en översyn av stats- bidragsbestämmelserna vad angår medlem i arbetslöshets- kassa som åtnjuter tjänste- eller folkpension».

I motionerna hänvisas beträffande motiveringen till två vid 1958 års A-riksdag väckta likalydande motioner, I: 218 och II: 248. Över dessa mo- tioner — som icke slutbehandlades av riksdagen före riksdagsupplösningen — avgavs på utskottets begäran yttranden av kungl. arbetsmarknadssty- relsen och De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation. För inne- hållet i yttrandena lämnas en redogörelse nedan i utlåtandet.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 248 vid 1958 års A-riksdag.

Gällande bestämmelser

Understöd från erkänd arbetslöshetskassa

Enligt 1 § *förordningen den 14 december 1956 (nr 629) om erkända arbetslöshetskassor* må registrerad understödsförening, vilken enligt sina stadgar bereder medlem understöd i enlighet med vad i förordningen stad- gas, på sätt i förordningen närmare angives antagas till erkänd arbetslös- hetskassa. Med antagande följer rätt till statsbidrag.

I förordningen finnes inga fixa åldersgränser fastställda för rätten att tillhöra erkänd arbetslöshetskassa. Det har överlämnats till kassorna själva att bestämma åldersgränserna för rätten till medlemskap. Enligt 9 § i för- ordningen skall från rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå såsom medlem uteslutas bl. a. den som inte uppnått viss i stadgarna angiven ålder. Enligt 10 § må från sådan rätt uteslutas bl. a. den vars ålder överstiger den gräns, som kan vara föreskriven i stadgarna. Jämlikt bestämmelse i samma paragraf må från sådan rätt vidare uteslutas den för vilken på grund av varaktig nedsättning av arbetsförmågan syn- nerlig risk för arbetslöshet är för handen.

I 17 § nämnda förordning regleras de former, i vilka *understöd* må utgå från erkänd arbetslöshetskassa. Understöd skall utgivas dels i form av ett för dag beräknat belopp, benämnt *daghjälp*, och dels i form av *familjetill- lägg* till daghjälpen. Familjetillägg utgöres av barntillägg samt, i den mån kassa så beslutat, maketillägg och husföreståndarinnetillägg. Understöd må vidare utgivas såsom hjälp till täckande av *rese- och flyttningkost- nader* för tillträdande av arbete å annan ort. I annan form än nu sagts må understöd icke utgivas av erkänd arbetslöshetskassa.

Daghjälpen må enligt förordningen icke överstiga 20 kronor om dagen. Barntillägg utgör 1 krona 50 öre om dagen för varje barn, för vilket sådant tillägg skall utgå. Maketillägg och husföreståndarinetillägg utgör vardera 2 kronor om dagen.

Ersättning må enligt 20 § utgå endast till arbetslös medlem över 16 år, som är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete. Medlem må icke uppbära daghjälp för mer än 156 dagar under varje försäkringsår. Tillsynsmyndigheten äger dock för viss kassa eller viss klass medgiva att sådan hjälp får utgå för högst 210 dagar varje år. Den tid för vilken daghjälp under ett försäkringsår må utgå skall som regel utgöra minst 120 dagar för medlem som före försäkringsårets ingång ej fyllt 67 år (31 §). Omfattar kassans verksamhetsområde yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, eller föreligger eljest särskilda omständigheter, äger tillsynsmyndigheten beträffande kassans medlemmar eller viss grupp av dem föreskriva begränsning av rätten till daghjälp. Därvid kan stadgas att karenstiden för erhållande av arbetslöshetshjälp — normalt sex dagar — skall förlängas, dock icke mer än till tre månader, vidare att daghjälp ej skall utgivas för viss tid av året eller att den tid, för vilken daghjälp längst må utgå under försäkringsåret, skall uppdelas i två perioder, av vilka den ena skall omfatta tid under vilken arbetslöshet regelbundet förekommer.

Tillsynsmyndighet över arbetslöshetskassorna är kungl. arbetsmarknadsstyrelsen.

Statsbidrag till erkänd arbetslöshetskassa

Nu gällande bestämmelser om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor återfinnes i *förordningen den 14 december 1956 (nr 630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor*. Enligt nämnda förordning utgår statsbidrag till erkänd arbetslöshetskassa i form av grundstatsbidrag, daghjälpbidrag, familjetilläggsbidrag och förvaltningsbidrag.

Grundstatsbidraget utgår för varje dag, för vilken daghjälp utgivits, dels med ett grundbelopp av 2 kronor 25 öre vid en daghjälp av 5 kronor 50 öre, dels med ett tilläggsbelopp av 25 öre för varje hel krona varmed daghjälp överstiger 5 kronor 50 öre. Det sammanlagda grundstatsbidraget begränsas till högst 5 kronor för varje understödsdag, vilket belopp nås vid en daghjälp av 16 kronor 50 öre. Om daghjälp fastställes till lägre belopp än 5 kronor 50 öre utgår grundstatsbidraget med 40 % av det fastställda daghjälpbeloppet.

Daghjälpsbidraget börjar utgå när antalet understödsdagar per årsmedlem i en kassa eller en klass inom en kassa överstiger 3. Det utgår för kalenderår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för daghjälp efter avdrag dock av vad som svarar mot grundstatsbidraget. Procenttalet bestämmes i förhållande till antalet understödda dagar per medlem i överensstämmelse med en vid förordningen om statsbidrag till

erkända arbetslöshetskassor fogad tabell med tillhörande särskilda bestämmelser. Denna tabell är av följande lydelse:

Antal ersättningsdagar per medlem	Daghjälpsbidragets storlek i procent av hela bidragsunderlaget enligt 3 § vid olika antal ersättningsdagar per medlem	Antal ersättningsdagar per medlem	Daghjälpsbidragets storlek i procent av hela bidragsunderlaget enligt 3 § vid olika antal ersättningsdagar per medlem
0—3	0,0	11	56,8
3,25	3,0	12	60,0
3,50	6,0	13	62,7
3,75	8,9	14	65,0
4	11,9	15	67,0
4,25	14,4	16	68,7
4,50	16,9	17	70,1
4,75	19,4	18	71,3
5	21,9	19	72,2
5,25	24,0	20	73,0
5,50	26,1	21	73,7
6	30,3	22	74,2
7	37,5	23	74,6
8	43,5	24	74,8
9	48,7	25	74,9
10	53,1	26 och där- över	75,0

Särskilda bestämmelser:

Vid annat antal ersättningsdagar per medlem än sådant, som direkt framgår av tabellen, interpoleras linjärt mellan de i tabellen angivna procenttalen, varvid det erhållna resultatet avrundas till närmaste tiondels procent. Vid lika avstånd sker avrundningen uppåt.

Familjetilläggsbidraget utgör 75 % av kassans utgifter för familjetilllägg.

Förvaltningsbidraget utgår för kalenderår dels med ett i förhållande till antalet årsmedlemmar i kassan under året beräknat belopp (medlemsbidrag), dels ock med belopp motsvarande vad under året utgivits i arvode till styrelseledamot, som utsetts av tillsynsmyndigheten. Medlemsbidraget utgör 5 kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som ej överstiger 3 000, 4 kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som överstiger 3 000 men ej 25 000, och 3 kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som överstiger 25 000.

I fråga om medlem, som vid ingången av visst försäkringsår fyllt 67 år, utgår grundstatsbidrag, daghjälpbidrag och familjetilläggsbidrag för högst 78 ersättningsdagar under försäkringsåret.

Historik

Statsbidragsreglerna

Vid 1953 års riksdag framlades i *proposition nr 166* förslag till en betydande höjning av de belopp, varmed ersättning vid arbetslöshet kan utgå från de erkända arbetslöshetskassorna. I propositionen föreslogs också vissa höjningar av statsbidragen till de erkända arbetslöshetskassorna.

Föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, anförde i propositionen bl. a., att kostnaderna för hjälp vid arbetslöshet utan tvivel vore av den arten, att de till avsevärd del borde bäras av samhället. Den i propositionen föreslagna kostnadsfördelningen kunde sägas innebära, att de försäkrade skulle svara för minst cirka 40 % av understödskostnaderna vid sådan arbetslöshet som förekommit under det senaste årtiondet. Emellertid borde framhållas, att statens andel bleve avsevärt lägre, om man såg till arbetslöshetskassornas inkomster, vilket berodde på att en icke obetydlig del av inkomsterna ginge till fondering. Den föreslagna ökningen av statens kostnadsandel torde enligt departementschefen i föreliggande läge vara en förutsättning för en snabb höjning av ersättningsnivån. För att arbetslöshetskassorna skulle få en tillräckligt hållbar grund för att i praktiken kunna genomföra den åsyftade förbättringen av ersättningarna syntes det ofrånkomligt, att åtminstone för den närmaste framtiden definitiv ställning toges till vissa principfrågor beträffande bl. a. försäkringens finansiering. Den bästa effekten av ett ökat statligt stöd torde enligt departementschefen ernås, om stödet finge formen av ett förbättrat grundstatsbidrag. Ett sådant bidrag av den föreslagna storleken gäve kassorna möjlighet att omedelbart företa en betydande höjning av daghjälpens. Vidare Bundes därigenom även kassor med låg arbetslöshetsrisk vid försäkringen. Beträffande dessa kassor förelåge eljest en viss risk för att de skulle frigöra sig för att slippa den statliga kontrollen med arbetsförmedlingstvång för arbetslösa medlemmar m. m.

I två likalydande *motioner* hemställdes bl. a., att riksdagen måtte bifalla propositionen med den ändringen att grundstatsbidraget sänktes med omkring en tredjedel och att skalan för daghjälpensbidraget utformades så att statsbidraget steg från tre procent vid 3,25 understödsdagar per årsmedlem till 80 à 85 % vid minst 26 understödsdagar.

Propositionen och motionerna behandlades av *sammansatt stats- och andra lagutskott* i dess utlåtande nr 7. Utskottet föreslog, att riksdagen med avslag å motionerna, såvitt de avsåg statsbidragsreglerna, måtte antaga de genom propositionen framlagda förslagen till ändring i förordningen om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Genom de år 1953 beslutade ändringarna om statsbidrag höjdes *grundstatsbidraget* från 75 öre för varje dag, för vilken daghjälp utgivits, till

— enligt regler för vilka ovan redogjorts — högst 5 kronor. I fråga om *daghjälpbidraget*, för vilket procentsatserna senast faststälts år 1941, och *familjetilläggsbidraget* gjordes ingen ändring. Emellertid ökades statens kostnader för dessa bidrag, enär bidragen utgår med viss procent av daghjälp resp. familjetillägg samt en väsentlig höjning av understödsbeloppen genomfördes. Beträffande slutligen *förvaltningsbidraget* höjdes detta med vissa belopp.

Vid 1954 års riksdag framställdes i två likalydande *motioner* yrkanden av i princip samma innehåll som de ovan nämnda motionerna vid 1953 års riksdag.

Andra lagutskottet avstyrkte i sitt utlåtande nr 14 de i motionerna framställda yrkandena. Utskottet framhöll därvid bl. a., att genom beslut vid 1953 års riksdag möjliggjorts en väsentlig förbättring beträffande ersättningarna från arbetslöshetskassorna och att det för kassorna uppenbarligen vore av betydelse, då de genomförde den beslutade förbättringen av ersättningarna, att de antagna grunderna för statsbidragen icke alltför snart ändrades.

Riksdagen godtog utskottets yttrande.

Samma yrkanden som framstälts vid 1954 års riksdag återkom i *motioner* vid riksdagarna ettvarvt av åren 1955—1957 utan att dock vinna riksdagens bifall.

Den vid 1956 års riksdag framlagda *propositionen nr 144*, innehållande bl. a förslag till ny förordning om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor, upptog de tidigare gällande statsbidragsreglerna i stort sett oförändrade.

Andra lagutskottet tillstyrkte *propositionen* i berörda del utan erinran, och *riksdagen* fattade beslut i enlighet därmed.

Pensionärernas ställning inom arbetslöshetsförsäkringen

Socialvårdskommittén framhöll i sitt betänkande angående obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (SOU 1948:39) i fråga om övre åldersgräns för tillhörighet till försäkringen, att det alltid är angeläget att undvika en sammanblandning av hjälpformer. Om inte undantag från rätten till understöd från arbetslöshetsförsäkringen infördes, skulle det ofta inträffa, att hjälp samtidigt utginge från såväl folkpensioneringen som arbetslöshetsförsäkringen. Anledningen till att äldre personer borde uteslutas från rätten till understöd från försäkringen var att söka i deras minskade arbetsförmåga och den ändring, som föranleddes i den enskilde individens ställning på arbetsmarknaden. Bedömningen av om till högre ålder komma personer hade kvar sin arbetsförmåga var en så vansklig sak, att det inte kunde vara lämpligt att för deras del införa en understödsrätt, som var beroende på prövningen av ett sådant villkor. Många personer bevarade, framhöll kommittén vidare, utan tvivel ännu i ganska hög ålder sin arbetsförmåga i

det närmaste oförändrad. Det kunde inte gärna göras gällande, att de komme att bli mindre villiga att ställa sin arbetskraft till arbetsmarknadens förfogande, om de ställdes utanför arbetslöshetsförsäkringen. De hade enligt kommittén ofta inte regelbundna, längre anställningar utan tog i stället tillfälliga arbeten för att förbättra sin ekonomi. Därest folkpensionärer genom eget arbete kunde höja sin standard, vore detta att betrakta som enbart förmånligt såväl för den enskilde som för samhället. Däremot funnes enligt kommitténs åsikt intet motiv att tillförsäkra dem ett särskilt understöd för det fall att de inte lyckades erhålla ett lämpligt arbete. Kommittén ansåg därför, att från rätt till understöd från arbetslöshetsförsäkringen borde uteslutas var och en, som förvärvat rätt till ålderspension från folkpensioneringen. Understödsrätten från försäkringen skulle alltså upphöra vid 67 års ålder. Kommitténs ordförande jämte två ledamöter och tre sakkunniga anmälde avvikande mening beträffande ifrågavarande kategoris ställning inom försäkringen.

1950 års besparingsutredning framhöll i en promemoria den 14 november 1950, att åtgärder borde övervägas för att förhindra att exempelvis folkpensionärer och andra kategorier, som i annan ordning blir tillgodosedda, kommer i åtnjutande av ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen anförde i sitt betänkande med förslag till ny förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m. (SOU 1955: 27) bl. a.

Gällande ordning leder i många fall till att äldre personer, som blir arbetslösa av annan anledning än akut sjukdom, uppbär ersättning från arbetslöshetskassan under den maximala ersättningstiden och därefter definitivt lämnar förvärvslivet. Detta förhållande gäller emellertid inte endast personer, fyllda 67 år. Många lämnar sin anställning på grund av pensionering eller av annan anledning före 67 års ålder. Även i dessa fall blir följden ofta den att medlemmen, om han söker annat arbete men inte lyckas erhålla sådant, uppbär ersättning under den maximala tiden, innan han definitivt lämnar förvärvslivet och arbetslöshetskassan. En åldersgräns vid 67 år är därför i själva verket föga effektiv, då det gäller att förhindra det man vill undvika i detta sammanhang nämligen att arbetslivet avslutas med en ersättningsperiod. Att möta detta med en lägre gräns än 67 år går ej heller då den före 67 år utgående invalidpensionen i mindre grad än ålderspensionen kan tagas till intäkt för inskränknigen. Den som får en dylik är i så hög grad arbetsoförmögen att kassaersättning ej kan utgå.

Även om det är klart både att arbetslöshetsförsäkringens handhavande är förknippat med praktiska svårigheter beträffande de äldre medlemmarna och att försäkringen ekonomiskt belastas genom utbetalning av ersättning till dessa åldersgrupper, talar å andra sidan vägande skäl mot det av socialvårdskommittén och besparingsutredningen framlagda förslaget, att personer med ålderspension skall utestängas från försäkringen.

Det är sålunda ostridigt, att personer som uppnått folkpensionsåldern, i stor utsträckning fortfarande är verksamma i yrkesarbete och måste betraktas som fullt arbetsföra. Enligt 1950 års folkräkning uppgick antalet

personer i åldersgruppen 65—69 år till sammanlagt 271 201, varav 90 861 (33,5 procent) hade förvärvsarbete. I åldersgruppen 70 år och däröver uppgick antalet till 456 016, varav 65 259 (14,3 procent) hade förvärvsarbete. Den fortgående ökningen av medellivslängden och förskjutningen inom befolkningen i riktning mot ett starkt ökat antal personer i de högre åldersgrupperna talar för att antalet yrkesverksamma personer i dessa åldersgrupper kommer att stiga. För dessa yrkesverksamma grupper synes behovet av arbetslöshetsförsäkring bestå även sedan de nått folkpensionsåldern. Om en sådan person drabbas av arbetslöshet, synes det rimligt, att han kan få komma i åtnjutande av det skydd mot skadorna för inkomstbortfallet vid arbetslöshet, som erbjudes genom arbetslöshetsförsäkringen.

Med utgångspunkt från det anförda ansåg utredningen att arbetslöshetskassorna fortfarande själva borde äga bestämma, huruvida ifrågavarande åldersgrupper skulle uteslutas.

I *proposition nr 144* till 1956 års riksdag anförde *föredragande departementschefen* bl. a.

Enligt min mening kan man inte bortse från att åtskilliga ålderspensionärer fortfarande är fullt arbetsföra och sysselsatta i förvärvslivet. För dessa pensionärer föreligger liksom för övriga förvärvsarbetande ett fullt legitimt intresse av att genom försäkring gardera sig mot inkomstbortfall på grund av arbetslöshet. Det förtjänar vidare framhållas, att försäkringens arbets- och avgiftsvillkor är så utformade, att personer, som på grund av sin ålder eller eljest lämnar förvärvslivet, i stor utsträckning automatiskt utmönstras ur försäkringen, samt att såsom villkor för rätt till ersättning gäller inte bara att vederbörande är arbetslös utan också att han är arbetsför och står till arbetsmarknadens förfogande. Med hänsyn till vad som nu anförts kan det synas, som om anledning saknades att överväga inskränkningar i ålderspensionärernas rätt till medlemskap eller försäkringsersättning.

Emellertid kan ur principiella synpunkter invändningar göras mot att ersättning från den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen utgives utan hänsyn till att vederbörande uppbar ålderspension. Härtill kommer att den praktiska tillämpningen av arbetslöshetskasseförordningens regler å äldre kassamedlemmar är förknippad med betydande svårigheter. Med hänsyn till att arbetsförmågan i regel avtar successivt med åren är det ofta vanskligt att avgöra, huruvida en person över 67 år, som utan eget förvållande blivit arbetslös och som inte kan beredas nytt arbete, verkligen kan anses arbetsför i försäkringens bemärkelse eller om han på grund av sin ålder måste anses inte längre tillhöra arbetsmarknaden. Såsom utredningen påpekat leder gällande ordning i många fall till att äldre personer, som blir arbetslösa, uppbar ersättning från arbetslöshetskassan under maximal ersättningstid och därefter lämnar förvärvslivet. En sådan ordning kan inte anses tillfredsställande. Det är vidare att märka, att ersättningarna till ålderspensionärer utgör en betydande belastning för försäkringen. Medan endast ca 2 procent av samtliga kassamedlemmar utgöres av ålderspensionärer, kan enligt utredningens beräkningar i nuvarande arbetsmarknads-läge ca 12 procent av det sammanlagda antalet ersättningsdagar antagas hänföra sig till dem.

Av det anförda torde framgå, att frågan om folkpensionärernas ställning inom arbetslöshetsförsäkringen är ett komplicerat problem. Efter att ha

övervägt olika lösningar har jag stannat för att föreslå, att kassorna tills vidare bibehållas vid sin nuvarande rätt att, om de så önskar, låta ålderspensionärer inträda och kvarstå i försäkringen men att statsbidraget till ersättning åt ålderspensionärer begränsas till att utgå för högst 78 ersättningsdagar, d. v. s. 13 ersättningsveckor varje försäkringsår efter det, under vilket vederbörande fyller 67 år. Härigenom ernås en viss överensstämmelse med den allmänna sjukförsäkringen, där rätten till sjukpenning för ålderspensionärer är begränsad till ungefär tre månader under ett och samma sjukdomsfall. I den mån arbetslöshetskassorna inte finner anledning att begränsa den maximala ersättningstiden till 78 dagar för ålderspensionärer, bör kostnaderna för överskjutande ersättningsdagar bestridas av kassorna själva.

Jag förutsätter, att folkpensionärernas ställning inom försäkringen upptages till förnyat övervägande i samband med frågan om ett effektivare pensionssystem än den nuvarande folkpensioneringen bringas till en lösning. De av mig förordade reglerna bör därför betraktas som ett provisorium.

I sitt av riksdagen godkända *utlåtande nr 58* förklarade sig *andra lagutskottet* ej ha funnit anledning till erinran mot de synpunkter departementschefen anfört. Utskottet framhöll att reglerna borde betraktas som ett provisorium i avvaktan på lösningen av frågan om ålderdomsskyddet.

Motionerna

I motionerna återges en uppställning rörande storleken av de till de största kassorna för år 1956 utbetalade grundstats- och daghjälsbidragen. Uppställningen utvisar också antalet ersättningsdagar per medlem samt relationen mellan utgivna bidrag och inbetalade medlemsavgifter. Därefter anför motionärerna:

Av uppställningen framgår, att de tre i avsnittet byggnads- och anläggningsverksamhet ingående kassorna uppburit daghjälsbidrag med tillhoppa 15 388 706 kr. Detta motsvarar 78 % av hela det av statsverket i daghjälsbidrag utbetalade beloppet 19 769 022 kr. Av hela grundstatsbidraget om 22 968 880 kr. gick 10 577 294 kr. eller 46 % till de tre byggnadskassorna, och dit gick också 52 % (4 053 433 kr.) av familjetilläggsbidraget om 7 838 982 kr. De tre stora byggnadskassorna hade den 31 december 1956 165 432 medlemmar eller 13 % av medlemsantalet i samtliga erkända arbetslöshetskassor.

Eftersom alltså kassor med 13 % av samtliga kassamedlemmar uppburit 30 019 433 kr. eller 60 % av hela det i statsbidrag till försäkringsersättningen utbetalade beloppet om 50 576 884 kr., borde arbetslösheten inom dessa kassor ha varit uppseendeväckande hög. Som framgår av den ovan gjorda uppställningen var också det genomsnittliga antalet ersättningsdagar förhållandevis högt inom byggnadskassorna. Detta är emellertid något för dessa normalt, ty i byggnadsverksamheten är både arbetet mer säsongbundet och platsbyten — med åtföljande hög arbetslöshet — vanligare än inom andra näringsgrenar. Att byggnadsfackens arbetslöshet under år 1956 icke varit i jämförelse med andra år uppseendeväckande hög framgår av

nedanstående uppställning, som anger den procentuella arbetslösheten i fackförbunden inom byggnads- och anläggningsverksamheten samt — såsom jämförelse — inom industrien.

Arbetslöshet i fackförbunden i procent

	Byggnads- och anläggnings- verksamhet	Industri
1950	5,6	1,2
1951	4,2	1,0
1952	5,1	1,5
1953	6,0	1,9
1954	5,4	1,8
1955	5,6	1,5
1956	6,8	1,9

Arbetslösheten inom byggnadsfacken är avsevärt högre än den genomsnittliga och kunde därför vid i övrigt lika villkor för de olika facken motivera särskilda förmåner till byggnadskassorna. Det bör emellertid framhållas, att den relativt höga lönenivån inom byggnadsbranschen motiverats av bl. a. den större arbetslöshetsrisken.

Under år 1955 var den genomsnittliga timlönen för vuxna manliga industriarbetare 4 kr. 64 öre och för byggnadsarbetare 5 kr. 98 öre. Skillnaden är 29 % och innebär alltså att den större lönen väl kompenserar en cirka fyra enheter högre arbetslöshetsprocent. Statsbidragen till byggnadskassorna borde därför rätteligen utgå enligt andra grunder än bidragen till övriga kassor. Genom den schablonmässiga bidragsgivningen blir byggnadsarbetarna dubbelkompenserade för sin större arbetslöshetsprocent.

Vi anser det lämpligt att nedbringa den påtalade överkompensationen och förordar att detta sker genom en ändring av reglerna för utbetalande av daghjälpbidrag på sätt framgår av nedan intagna förslag till sänkta bidragsprocentsatser. Härigenom skulle viss höjning av medlemsavgifterna nödvändiggöras. Storleken därav för de femton största kassorna, beräknad på grundval av utgifterna 1956, framgår av omstående sammanställning, vari även anges det mediandaghjälpsbelopp, för vilket respektive kassors medlemmar var försäkrade.

Medlemsavgifterna skulle som synes — utom beträffande byggnadskassorna — antingen förbli oförändrade eller endast höjas obetydligt.

Vi anser icke att en ökad fondering är påkallad. De totala fonderna uppgick vid slutet av 1956 till 279 milj., vilket innebar en ökning under året med drygt 20 milj. Dessa siffror bör ses i relation till den under året utbetalade försäkringsersättningen — 85 milj. — varav 50 milj. i statsbidrag. Om de ändrade reglerna varit i kraft 1956 hade statsbidraget utgått med ca 40 milj.

Till frågan om pensionärernas ställning inom arbetslöshetsförsäkringen anför motionärerna:

Arbetslöshetsförsäkringens syfte får anses vara att underlätta försörjningen under den tid som förgår, innan en arbetslös genom egna och arbetsförmedlingens ansträngningar erhållit nytt arbete. Den förutsätter i enlig-

het härmed både arbetsvillighet och arbetsförmåga. Det får antagas icke ha varit lagstiftarnas avsikt att understöd skall utges för den som frånträder sin tjänst vid i förväg bestämd ålder och erhåller med tjänsten förenad pension. Pensionsåldern bör och torde också i allmänhet vara så bestämd att arbetslagaren, när pensionsålder uppnås, icke längre förmår fullgöra sin uppgift på tillfredsställande sätt. Kan han alltjämt utföra sitt arbete lär han, åtminstone under perioder av full eller överfull sysselsättning, beredas tillfälle att kvarstå i tjänst och tidpunkten för pensioneringen alltså förskjutas. Det är uppenbart att den som avgått ur tjänst med pension icke är arbetslös i den mening, som hör grunda rätt till understöd. Om stadgarna icke innehåller inskränkande bestämmelser betraktas emellertid även en pensionär såsom arbetslös och understödsberättigad såvida han anmäler sig på arbetsförmedlingen och icke kan anvisas för honom lämpligt arbete, något som naturligt nog oftast inte är möjligt. Kännedom om denna lucka har på sina håll lett till den uppfattningen att medlemmarna alltid har rätt till minst ett understöd, nämligen när de själva och andra räknar med att de definitivt upphört att vara arbetstagare.

Medan en inskränkning i rätten till arbetslöshetsunderstöd för dem, som avgått med pension vid fastställd ålder, får anses vara starkt motiverad, kan andra synpunkter anmäla sig i fråga om arbetstagare utan rätt till tjänstepension. För dessa anses emellertid folkpensionen bereda en dräglig försörjning. Så länge denna i huvudsak bestrides av skattemedel är det icke tillfredsställande att vissa folkpensionärer, nämligen medlemmarna i arbetslöshetskassorna, därutöver skall erhålla av staten delvis bekostade arbetslöshetsunderstöd. Denna inadvartens blir än mer framträdande sedan planerade förbättringar i folkpensionen genomförts. Närmast till hands synes ligga en bestämmelse, som innebär att statsbidrag icke i någon form skall lämnas arbetslöshetskassa i fråga om medlemmar som fyllt 67 år. Men statsbidrag synes icke heller böra utgå för understöd till medlemmar, som avgått ur tjänst med pension före 67 års ålder.

Innan ett avgörande i berörda avseende träffas erfordras emellertid en utredning, och vi förordar därför att en sådan snarast verkställs.

Remissyttrandena

Arbetsmarknadsstyrelsen anför bl. a.:

Genom den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen uttages av de försäkrade varje år betydande belopp avsedda till arbetslöshetsersättning. Genom arbetslöshetsförsäkringen avlastas därigenom samhället stora kostnader för arbetslösheten. Trots det statsbidrag, som utgår till arbetslöshetskassorna, anser styrelsen att finanseringen av den hjälp, som arbetslöshetsförsäkringen ger de arbetslösa, sker på ett för staten mycket fördelaktigt sätt. År 1956 utgjorde sålunda de försäkrades avgifter till arbetslöshetskassorna 53,6 miljoner kronor och statsbidraget 55,1 miljoner kronor. Försäkringsersättningen uppgick till 84,9 miljoner kronor.

Beträffande grunderna för beräkningen av daghjälpbidraget innebär det av molionärerna framlagda förslaget en reduktion av detta bidrag till hälften av vad som utgår enligt gällande bestämmelser, då utbetalningen i en daghjälpklass uppgår till högst 19 dagars ersättning per årsmedlem. Därefter höjs bidragsprocenten hastigt för att vid 27 ersättningsdagar per

årsmedlem uppgå till 75 % eller samma värde som enligt gällande statsbidragsgrunder uppnås vid 26 ersättningsdagar per årsmedlem. I detta sista intervall är procentsatsens stegring så stark, att daghjälpbidraget stiger mer än den utbetalda daghjälp. Detta är enligt styrelsens mening icke tillfredsställande.

I det gynnsamma arbetsmarknadsläge, som varit för handen under en längre följd av år, har det endast undantagsvis inträffat, att antalet ersättningsdagar överstigit 19 per årsmedlem. Om arbetslösheten icke undergår en mycket väsentlig ökning kommer därför den föreslagna bidragsskalan att innebära en minskning av daghjälpbidraget till inemot hälften.

De avgifter, som motionärerna beräknat vara erforderliga i samband med en sänkning av statsbidraget, torde ha erhållits genom att den kostnadsökning för medlemmarna, som uppkommit genom sänkningen av statsbidraget, fördelats jämnt på samtliga avgifter. En sådan metod är icke tillfredsställande, i det att den bygger på endast ett års erfarenhet och icke innefattar erforderlig säkerhetsbelastning.

Vid bedömningen av statsbidragets storlek bör uppmärksammas statsbidragets starkt återförsäkrande effekt vid stegringen av en arbetslöshetskassas utgifter i samband med ökad arbetslöshet. Det synes knappast lämpligt att genom en sänkning av statsbidraget minska denna återförsäkrande effekt i en tid, då arbetslöshetskassornas kostnader för försäkringsersättningar mera väsentligt höjts.

Härtill kommer att statsbidraget möjliggör en utjämning av avgifterna mellan olika arbetslöshetskassor. I en frivillig försäkring torde det icke vara möjligt att på annat sätt åstadkomma en dylik utjämning mellan olika kassor. Trots detta varierar för närvarande avgifterna med hänsyn till i första hand arbetslöshetsrisken mellan 1 och 21 öre i veckan per tillförsäkrad daghjälpkrona. En sänkning av statsbidraget skulle medföra en icke önskvärd ytterligare ökning av differensen i avgifterna olika kassor emellan. Redan med nuvarande splittring i avgiftsnivån riktas understundom kritik mot de alltför stora avgiftsdifferenserna. Särskilt kommer denna kritik från försäkrade i kassor inom låglöneyrken med säsongarbetslöshet.

Framhållas må även, att frågan om fördelningen av de erkända arbetslöshetskassornas kostnader mellan staten och de försäkrade varit föremål för prövning i riksdagen så sent som år 1953, varvid såväl grundstatsbidraget som förvaltningsbidraget höjdes medan procentsatserna för daghjälpbidraget bibehölls oförändrade.

Motionärerna har vidare ansett en ökad fondering icke vara påkallad. De totala fonderna uppgick i slutet av 1956 till 279 miljoner, vilket innebär en ökning under året med drygt 20 miljoner kronor.

Fondökningen har under de senaste tio åren i genomsnitt legat mellan 19 och 20 miljoner kronor per år. Denna ökning motsvarar icke ökningen av antalet medlemmar och försäkringsförmånerna under denna tid. Detta visas av följande siffror. År 1947 motsvarade den samlade fonderingen per årsmedlem 15 dagars ersättning. Detta antal steg år 1952 till 21 dagar men har sedan sjunkit och utgjorde år 1956 endast 13 dagar. Den årliga fondökningen motsvarade vid tioårsperiodens början ungefär 1,5 dagars ersättning. Under åren 1955 och 1956 motsvarade fondökningen endast 0,8 dagars aktuell försäkringsersättning.

Om statsbidraget till arbetslöshetskassorna minskas, utan att avgifterna höjs i däremot svarande grad, bleve följden härav en enligt arbetsmarknads-

styrelsens uppfattning icke försvarlig sänkning av kassornas säkerhetsmarginaler. Emellertid förutsätter motionärerna en avgiftshöjning motsvarande den föreslagna minskningen av daghjälpbidraget. Detta skulle medföra, att säkerhetsmarginalerna upprätthålles och att fondbildningen skulle bibehållas vid sin nuvarande nivå, om förutsättningarna i övrigt är oförändrade.

Som jämförelse kan vidare nämnas, att fonderna i de svenska arbetslöshetskassorna väsentligt understiger fonderna per årsmedlem inom såväl den frivilliga danska arbetslöshetsförsäkringen som den obligatoriska norska arbetslöshetsförsäkringen. Arbetsmarknadsstyrelsen anser icke att fonderingen i de svenska arbetslöshetskassorna är tillräcklig eller att fondbildningen överstiger vad som kan vara skäligen och lämpligt.

Beträffande motionärernas förslag om verkställande av en översyn av statsbidragsbestämmelserna i fråga om medlem i arbetslöshetskassa, som åtnjuter tjänste- eller folkpension, vill styrelsen anföra följande.

Enligt nuvarande författningsbestämmelser påverkas icke rätten till ersättning av det förhållandet, att en kassamedlem uppbär tjänstepension. Uppfylls avgiftsvillkoren samt villkoren i övrigt om arbetsförhet m. m. har medlem rätt till ersättning oavsett tjänstepension. Detta gäller dock ej i några kassor, som i sina stadgar infört särskilda begränsningar av ersättningsrätten för tjänstepensionärer. 1951 års utredning angående arbetslöshetsförsäkringen ansåg att tjänstepension icke borde påverka rätten till ersättning. Arbetsmarknadsstyrelsen finner denna fråga väsentligen vara beroende av hur tjänstepensionering kan komma att ordnas för de anställda i gemen. Om rätt till tjänstepension i en eller annan form lagfästes, bör frågan om tjänstepensionärernas ställning inom arbetslöshetsförsäkringen upptagas till prövning.

Vad slutligen angår folkpensionärernas rätt till ersättning i arbetslöshetskassorna vill arbetsmarknadsstyrelsen nämna, att flertalet kassor med stöd av numera gällande bestämmelser genomfört en begränsning för den, som fyllt 67 år, av rätten till ersättning till högst 78 dagar under ett försäkringsår. Enligt proposition nr 144 till 1956 års riksdag med förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m. betraktades de föreslagna bestämmelserna om folkpensionärernas ställning inom arbetslöshetsförsäkringen som ett provisorium. Det förutsattes, att denna fråga skulle upptagas till förnyat övervägande i samband med att frågan om ett effektivare pensionssystem än den nuvarande folkpensioneringen bringades till en lösning.

Med stöd av vad sålunda anförts får arbetsmarknadsstyrelsen avstyrka, att daghjälpbidraget sänkes i enlighet med motionärernas förslag. Beträffande frågan om tjänste- och folkpensionärernas ställning i arbetslöshetsförsäkringen vill styrelsen föreslå, att denna fråga upptages till prövning, då tjänste- och folkpensioneringen erhållit en mera definitiv och allmängiltig utformning.

De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation anför:

Den av motionärerna upptagna frågan angående utformningen av daghjälpbidraget har redan behandlats av två kungliga utredningar nämligen av socialvårdskommittén år 1942 och av 1951 års kommitté för översyn av arbetslöshetsförsäkringen. Vid båda dessa tillfällen konstaterades att det icke var möjligt att inom statsbidragsförordningens ram göra en uppdelning mellan säsongkassor och andra arbetslöshetskassor samt att en sänkning av det s. k. daghjälpbidraget icke är försvarbar dels ur administrativ

synpunkt och dels med hänsyn till medlemmarnas insatser genom avgiftsbetalningar. Dessa utredningar har funnit, att om en inskränkning måste ske, bör den äga rum genom begränsning av antal daghjälpdagar under den tid av året, då i vederbörande fack arbetslösheten regelmässigt är större än normalt. Arbetslöshetskassorna har också ansett utredningarnas slutsatser vara rimliga, och de, som arbetar inom fack med mera regelmässig säsongbegränsning av arbetstillgången, har även infört sådan begränsning i ersättningsrätten.

Motionärernas förslag innebär en sänkning av daghjälpbidraget, och vi får i anslutning härtill framhålla, att avsikten med dess utbyggnad och nuvarande utformning är, att de skall verka utjämnande i fråga om avgiftsbelastning inom olika kassor och yrkesgrupper. Skulle motionen bifallas, måste följderna bli en motsatt utveckling och en sådan är av flera skäl icke önskvärd. Den föreslagna ändringen kommer att betyda ytterligare belastningar för kassor, som redan nu har betydande svårigheter, och kommer för den enskilda medlemmen att innebära avsevärt högre avgifter, än vad som redan utgår utöver den genomsnittliga normala för övriga kassor.

Motionärerna är medvetna om att förslaget innebär en ökad avgiftsbelastning för sådana grupper, som enligt motionärernas mening har inkomstbortfall vid arbetslöshet kompenserad i själva lönesättningen, och i motionen har också exemplifierats lönedifferenser upp till 29 % i fråga om timlöner. Man har dock härvid förbisett, att vissa av ifrågakvarande arbetargrupper har en arbetslöshet, som med minst 100 % överstiger vad som kan anses normalt för övriga arbetargrupper och som också utgör anledningen till den höga belastningen för kassor med regelmässig säsongarbetslöshet. De grupper, för vilka en omläggning av statsbidraget skulle bli särskilt känbar, är de anställda inom t. ex. byggnadsindustrin, lantbruket, skogsbruket och vissa grupper som tillhör transport- och konservindustrin. Motionärerna tycks ha förbisett, att årslönerna för byggnadsarbetarna icke nämnvärt överstiger de genomsnittliga och för övriga grupper är så skiftande att de i vissa fall t. o. m. är lägre än vad som är genomsnitt inom industrin. Till detta kommer den redan nu fastställda begränsningen för rätten till ersättning inom de kassor, som har säsongarbetslöshet, vilket innebär att t. ex. byggnadsarbetarna under tiden december—mars kan erhålla ersättning för högst 36 dagar och murarna för högst 30 dagar under motsvarande tid. Liknande begränsningar finnes även inom andra industrier med säsongarbete. I dessa kassor är trots detta avgifterna avsevärt högre än vad som normalt gäller för kassor utan säsongbegränsning.

Motionärernas syfte synes ha varit att begränsa statens utgifter för arbetslöshetsförsäkringen. För att motverka en minskning av kassornas inkomster, som måste bli följderna härav, föreslås en höjning av avgifterna specificerad enligt särskild i motionen ingående tabell. Den nivå, på vilken flera arbetslöshetskassors medlemsavgifter efter den föreslagna justeringen skulle komma att ligga, torde medföra att en fortsatt tillhörighet och rekrytering till försäkringen motverkas. Det ligger härvid nära till hands att medlemmarna i fortsättningen får sin uppmärksamhet riktad på det s. k. kontantunderstödet, som utgår utan prestationer i fråga om avgifter från arbetarnas sida. Detta understöd, som visserligen är behovsprövat, understiger endast obetydligt de belopp som utbetalas genom försäkringen. Då ifrågakvarande understöd helt utgår av medel från kommunerna och statskassan, kan befarias att det allmännas omkostnader för hjälp åt arbetslösa snarare ökas än minskas, om förslaget genomföres. Arbetslöshetskassornas medlemmar

svarar dock för omkring hälften av utbetalda försäkringsersättningar. I motsats till motionärerna anser vi, att man genom statsbidragets utformning bör eftersträva en utjämning för att lätta trycket på de kassor, som skall svara för skyddet av inkomstbortfall vid arbetslöshet inom områden som av olika skäl är särskilt hårt belastade. Vi kan helt instämma i följande uttalande av 1951 års kommitté: »Vidare kan framhållas, att det ur såväl samhällets som den enskilde individens synpunkt är lämpligare att ersättning utgår från arbetslöshetsförsäkringen än från den helt av allmänna medel bekostade kontantunderstödsverksamheten.»

I motionen anföres: »Vi anser icke en ökad fondering påkallad.»

Otvivelaktigt föreligger en god fondbildning inom många kassor. Så är emellertid inte förhållandet för de kassor, som drabbas av den föreslagna inskränkningen i rätten till statsbidrag. För dem är behovet av en ökad fondbildning alldeles uppenbar trots de redan nämnda nu utgående högre medlemsavgifterna. Det är sålunda felaktigt att fondbildningen hos kassorna överlag är god. Vi vill också framhålla att statsbidraget enligt arbetslöshetskasseförordningen skall utbetalas årsvis och i efterskott, vilket förutsätter att kassorna har egna tillgångar för att möta tillfälliga påfrestningar, som är större än normalt. Byggnadsarbetarnas kassa skulle t. ex. behöva ha en fondbildning på i runt tal 70 milj. kr., medan fonden i dag icke uppgår till hälften av detta belopp. Kassan måste sålunda regelbundet begära förskott på statsbidraget för att klara sina förpliktelser gentemot medlemmarna. Inför en eventuell konjunkturförsämring får det betraktas som ansvarslöst att minska beredskapen. Vid en hastigt inbrytande arbetsmarknadskris väntas planering av arbetsuppgifter för de ofrivilligt arbetslösa taga avsevärd tid. Då ej heller maskinell eller annan utrustning i behövlig utsträckning omedelbart kan anskaffas och planerade arbeten igångsätts har arbetslöshetsförsäkringen stor betydelse som en första beredskap. Denna beredskaps effektivitet får ej undergrävas. I motionen synes man ha utgått från en tidpunkt, då högkonjunktur varit rådande inom alla branscher utom byggnadsbranschen. En försämrad konjunktur berör även andra sysselsättningsområden och drabbar alla arbetslöshetskassor, vilka därmed får se sina fonder minska och sämre möjligheter att lämna effektiv hjälp. Daghjälpbidraget underlättar för kassorna att i ett sådant läge fullgöra sina stadsegenliga förpliktelser. Dessa synpunkter har även understrukits av 1951 års kommitté, vilken i konsekvens härmed föreslog förbättring av då utgående daghjälpbidrag, vilket förslag godkändes av riksdagen.

I motionens senare del föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om, att Kungl. Maj:t företager en översyn beträffande rätten till ersättning vad det gäller medlem av arbetslöshetskassa, som åtnjuter tjänste- eller folkpension. Denna fråga har emellertid redan uppmärksamrats såväl av 1951 års utredning som av vederbörande statsråd i propositionen om ändrade bestämmelser för arbetslöshetsförsäkringen till 1956 års riksdag, som förutsatt att dessa frågor skall tagas upp till översyn så snart frågan om förbättrade folkpensioner bringats till sin lösning. Det torde därför vara lämpligt att ytterligare en tid avvakta med den av motionärerna föreslagna utredningen.

Med stöd av vad här ovan anförts får vi *avstyrka* motionärernas förslag i fråga om ändring av daghjälpbidraget.

Beträffande pensionärernas ställning inom försäkringen föreslår vi att inga åtgärder vidtages i avvaktan på folk- och tjänstepensioneringens lösning.

Utskottet

Den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen har sedan den år 1935 trädde i verksamhet efter hand vuxit sig allt starkare och omfattade vid senaste årsskiftet 45 kassor med sammanlagt 1 273 000 försäkrade.

I föreliggande motioner föreslås i syfte att nedbringa statens kostnader för arbetslöshetsförsäkringen ändrade regler beträffande statsbidraget till de erkända arbetslöshetskassorna. Förslaget går ut på en kraftig sänkning av det s. k. daghjälsbidraget. Jämfört med vad nu gäller skulle ett genomförande av förslaget innebära en nedskärning av detta bidrag till inemot hälften, om man utgår från den arbetslöshetsfrekvens, som redovisats inom kassorna under de senaste åren.

Motionärerna har framhållit att tillgängliga siffror ger vid handen, att under senare år kassorna tillhörande byggnadsbranschen — byggnadsarbetarnas, murarnas och målarnas kassor — inom försäkringens ram redovisat den största arbetslösheten i relation till sin medlemsomslutning och tagit en mycket stor del av utgående statsbidrag i anspråk. Den stora arbetslösheten inom dessa kassor vill motionärerna närmast förklara med hänvisning till den säsongarbetslöshet, som normalt förekommer inom dessa yrken. Motionärerna menar vidare, att ifrågavarande kategorier är kompenserade för denna säsongarbetslöshet genom en i förhållande till andra jämförbara yrkesgrupper förmånlig lönesättning. En ändring av statsbidragsreglerna på sätt som föreslagits skulle enligt motionärerna framtvinga en höjning av de enskilda försäkringstagarnas försäkringsavgifter, varvid höjningarna skulle bli störst inom de nämnda kassorna. Dessa kassors procentuella andel av utgående statsbidrag skulle också minska.

Med anledning av motionärernas förslag vill utskottet framhålla, att den försäkringsform, varom här är fråga, är förenad med sådana fördelar såväl för den enskilde som för samhället, att arbetslöshetsförsäkringen framstår som den lämpligaste formen för kontantstöd vid arbetslöshet. Det måste därför betraktas som ett angeläget samhällsintresse att understödja den vidare utvecklingen av arbetslöshetskassornas verksamhet. En sänkning av daghjälsbidraget på sätt i motionerna föreslagits skulle allvarligt försämra statsunderstödet för särskilt kassor med hög arbetslöshet, d. v. s. de kassor, som normalt har de högsta försäkringsavgifterna och är i störst behov av statligt stöd. Höjningar av försäkringsavgifterna skulle framtvingas och skulle framför allt bli märkbara i kassor som nyss nämnts. Följden skulle också bli att skillnaderna i avgiftsbelopp mellan olika kassor ytterligare accentuerades med därav följande irritation hos medlemmarna i de hårdast drabbade kassorna. Höjningen av avgifterna skulle också kunna få som följd att en del arbetstagare funne det mindre förmånligt att vara ansluten till arbetslöshetsförsäkringen, vilket i sin tur kunde komma att leda till att den helt med statliga och kommunala medel finansierade kon-

tantunderstödsverksamheten finge i allt större utsträckning gripa in. En sådan utveckling kan icke vara önskvärd.

Vad särskilt gäller kassor med säsongarbetslöshet är att märka, att gällande regler ger tillsynsmyndigheten befogenhet att för dessa kassor föreskriva begränsning i ersättningsrätten under lågsäsong. Ett flertal kassor har också infört bestämmelser om sådan begränsning. Bl. a. gäller detta kassorna inom byggnadsbranschen. Enligt de regler som för närvarande gäller för dessa kassor sättes antalet ersättningsdagar under begränsningsperioden — som omfattar tiden den 1 december—den 31 mars — i viss proportion till utfört arbete under de två närmast föregående begränsningsperioderna. Som ett exempel på hur dessa regler verkar kan anföras, att under begränsningsperioden den 1 december 1957—den 31 mars 1958 med tillämpning därav maximala ersättningstiden inom byggnadsarbetarnas, murarnas och målarnas kassor utgjorde respektive 36, 30 och 42 dagar. Säsongbegränsningsreglerna blev senast föremål för statsmakternas bedömande år 1956, då nu gällande förordning om erkända arbetslöshetskassor tillkom. I det av 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen avgivna betänkande, som låg till grund för proposition i ämnet, hade föreslagits att någon ändring i reglerna i jämförelse med vad tidigare gällde ej borde ske. Den nya förordningen utformades också i enlighet härmed. Några skäl att nu upptaga detta spörsmål till förnyad prövning i syfte att ernå ytterligare säsongbegränsningar föreligger enligt utskottets mening ej.

Under åberopande av det anförda får utskottet avstyrka yrkandet om ändrade grunder för beräkning av daghjälpbidraget.

I motionerna har vidare yrkats att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av statsbidragsbestämmelserna vad angår medlem i arbetslöshetskassa som åtnjuter tjänste- eller ålderspension. Med anledning härav vill utskottet hänvisa till att vederbörande departementschef i proposition till 1956 års riksdag med förslag angående förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m. uttalat, att han förutsatte, att folkpensionärernas ställning inom försäkringen skulle upptagas till förnyat övervägande i samband med att frågan om ett effektivare pensionssystem bringades till sin lösning och att de enligt propositionen förordade reglerna därför borde betraktas som ett provisorium. I sitt av riksdagen godkända utlåtande underströk utskottet ytterligare dessa synpunkter. Vad sålunda uttalats äger alltjämt giltighet. Utskottet utgår ifrån att pensionärernas ställning inom arbetslöshetsförsäkringen med nödvändighet kommer upp till bedömande vid den översyn av olika socialförsäkringsregler som förestår och som bl. a. tar sikte på samordningsproblemen. Utskottet finner med hänsyn till det läge, vari hithörande spörsmål för närvarande befinner sig, icke erforderligt att föreslå särskild riksdagsskrivelse i ämnet på sätt motionärerna yrkat.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att förevarande motioner, I: B 70 och II: B 78, i vad däri föreslagits ändrad lydelse av bilaga till förordningen den 14 december 1956 (nr 630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, samt

B. att motionerna I: B 70 och II: B 78, i den mån de icke besvarats genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 juli 1958

På andra lagutskottets vägnar:
AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Axel E. Svensson, Sunne, fru Carlqvist, fru Svenson, herrar Mannerskantz, Åkesson och Lars Larsson;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Tobo, Nilsson i Göteborg, Lundberg, Bengtsson i Varberg, Lothigius, Johansson i Södertälje, Wahren-dorff och Rimmerfors.

Reservation

I. vid utskottets hemställan under A

av herrar *Mannerskantz* och *Lothigius*, vilka ansett

a) att det avsnitt av utskottets utlåtande, som å s. 16 börjar med »Med anledning» och å s. 17 slutar med »av daghjälpbidraget» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Såsom i motionen framhålles är det icke tillfredsställande att ca 60 % av statsbidraget till försäkringsersättningen utgår till tre kassor med ett medlemstal av blott 13 % av samtliga kassamedlemmar. De tre fackförbunden under byggnads- och anläggningsverksamhet ha sålunda under år 1956 uppburit över 30 miljoner kronor. Löneförmånerna för dessa tre fack äro sedan länge avpassade för att neutralisera en viss säsongarbetslöshet. Även om dessa kassor infört ett maximalt för dagersättning under tiden 1 dec.—31 mars synes det icke försvarligt att dessa i regel väl avlönade fackarbetare i så stor utsträckning som nu sker subventioneras av staten, och därmed i stor utsträckning av andra, lägre betalda arbetare.

Som i motionen framhålles borde rätteligen det här påvisade förhållandet, som pågått i många år, föranleda att särskilda grunder borde gälla för byggnadskassorna än för andra. Genom en sådan ändring av reglerna för utbetalande av daghjälpbidrag som i motionen föreslås ernås emellertid att det i huvudsak blir byggnadskassorna som vid oförändrade ersättningsbelopp skulle behöva höja veckoavgifterna och detta med belopp —

mellan en och två kronor per vecka — som äro mycket obetydliga. Utskottet vill därför förorda den föreslagna ändringen av förordningen om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Vad remissinstanserna anfört angående kassornas fondbildning, som hittills ökat med ca 20 miljoner kronor per år finner utskottet icke ha den tyngd att detta bör avskräcka från genomförande av den föreslagna ändringen. Det kan nämligen icke anses vara erforderligt med en försäkringsmatematisk täckning av alla tänkbara risker då man måste räkna med att statsmakterna vid större arbetslöshetstillfällen komma att ordna arbetstillfällen i erforderlig utsträckning. Kassorna ha aldrig avsetts skola ensamma bestrida kostnaderna vid perioder av mera omfattande arbetslöshet.

Under hänvisning till vad utskottet anfört och vad i övrigt anförts i motionerna tillstyrker utskottet förslaget om ändring av statsbidragsreglerna, dock att de nya bestämmelserna bör träda i kraft vid ingången av nästa försäkringsår eller alltså den 1 september 1958».

b) att utskottet bort hemställa

A. att riksdagen måtte med bifall i hithörande del till motionerna I: B 70 och II: B 78 antaga följande

Förslag

till ändrad lydelse av bilaga till förordningen den 14 december 1956 (nr 630)
om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor

Antal ersättningsdagar per medlem	Daghjälpsbidragets storlek i % av hela bidragsunderlaget enl. 3 § vid olika antal ersättn.dgr per medlem	Antal ersättningsdagar per medlem	Daghjälpsbidragets storlek i % av hela bidragsunderlaget enl. 3 § vid olika antal ersättn.dgr per medlem	Antal ersättningsdagar per medlem	Daghjälpsbidragets storlek i % av hela bidragsunderlaget enl. 3 § vid olika antal ersättn.dgr per medlem
0—3	0,0	6	15,1	17	35,0
3,25	1,5	7	18,7	18	35,6
3,50	3,0	8	21,7	19	36,1
3,75	4,4	9	24,3	20	37,5
4	5,9	10	26,5	21	43,5
4,25	7,2	11	28,4	22	48,5
4,50	8,4	12	30,0	23	53,5
4,75	9,7	13	31,3	24	58,5
5	10,8	14	32,5	25	63,5
5,25	12,0	15	33,5	26	68,5
5,50	13,0	16	34,3	27 o. däröver	75,0

Särskilda bestämmelser ——— sker avrundningen uppåt.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1958.

Reservation

II. vid utskottets hemställan under B

av herrar *Mannerskantz* och *Lothigius*, vilka ansett

a) att det avsnitt av utskottets utlåtande, som å s. 17 börjar med »I motionerna» och slutar med »motionärerna yrkat» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vad i motionen anföres därom, att det icke kan antagas ha varit lagstiftarnas avsikt, att understöd från arbetslöshetskassa skall utges för den som frånträder sin tjänst vid i förväg bestämd ålder och erhåller med tjänsten förenad pension kan utskottet biträda. Likaså synes det utskottet icke vara tillfredsställande att även de som inträda i folkpensionsåldern regelmässigt skola kunna erhålla understöd från arbetslöshetskassa.

Dessa bli i allmänhet friställd arbetskraft på grund av nedsatt arbetsförmåga och icke av skäl för vilka arbetslöshetsförsäkringen inrättats.

Utskottet anser sig fördenskull kunna biträda yrkandet i motionen om en översyn av hithörande bestämmelser.»

b) att utskottet bort hemställa,

B. att riksdagen måtte med bifall i hithörande del till motionerna I: B 70 och II: B 78 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte företaga en översyn av statsbidragsbestämmelserna vad angår medlem i erkänd arbetslöshetskassa som åtnjuter tjänste- eller folkpension.